

บทที่ 2

งานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องและระเบียบวิธีวิจัย

2.1 การทบทวนวรรณกรรม

มาตรการการปรับโครงสร้างหนี้เป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย และถือเป็นมาตรการสำคัญที่สุดมาตรการหนึ่งที่ทางการนำมาใช้ เพื่อแก้ปัญหาหนี้เสีย นอกจากลูกหนี้และเจ้าหนี้จะได้รับประโยชน์โดยตรงจากการปรับโครงสร้างหนี้แล้ว ยังจะเพิ่มประโยชน์แก่ส่วนรวมในการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจด้วย ทั้งนี้การปรับโครงสร้างหนี้จะสำเร็จได้ต้องอาศัยความเข้าใจและความร่วมมืออย่างจริงจังจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และการศึกษาประสิทธิผลของมาตรการการปรับโครงสร้างหนี้มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เกณฑ์ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ : ช่วยชีวิตธุรกิจไทย...เพิ่มความมั่นใจให้ต่างชาติ สรุปได้ว่า การนำเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้มาใช้ในระบบการเงินของไทย ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ให้ธุรกิจสามารถคลายแรงกดดันทางด้านภาระการเงินที่มีอยู่กับสถาบันการเงิน โดยให้เจ้าหนี้อยอมรับส่วนสูญเสียที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อเพิ่มโอกาสรับชำระหนี้ในอนาคต ซึ่งอีกทางหนึ่งจะถือเป็นการช่วยลด NPL ลดภาระในการตั้งสำรอง และช่วยเหลือสภาพคล่องในระบบได้ในระดับหนึ่งนั้น นับได้ว่าเป็นแนวคิดและหลักการที่ดี รวมทั้งจำเป็นสำหรับสถานะการณ์ของประเทศในขณะนี้ แต่เนื่องจากประเด็นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่ นอกจากนี้การที่ต้องเร่งนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวออกมาประกาศใช้เพื่อเรียกความเชื่อมั่นและศรัทธาจากต่างชาติ ในภาวะที่แรงกดดันจากภายนอกทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้น จึงย่อมเป็นธรรมดาหรือเป็นภาวะที่ต้องยอมรับว่า จะยังคงมีประเด็นปัญหาอุปสรรคและข้อติดขัดในเชิงปฏิบัติที่ต้องติดตามแก้ไข อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากระยะเวลาที่มีการประกาศหลักเกณฑ์ในวันที่ 2 มิถุนายน 2541 มาจนถึงขณะนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆทั้งจากภาคเอกชนและทางการก็ได้มีความพยายามที่จะร่วมมือกันในการแก้ไขและจัดประเด็นปัญหาที่เป็นอุปสรรค โดยการพยายามจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้เพื่อเป็นตัวกลางในการไกล่เกลี่ยในกรณีที่มีความซับซ้อน หรือมีเจ้าหนี้หลายราย และการประกาศหลักการที่สำคัญ 18 ประการในการปรับโครงสร้างหนี้ โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทยมีข้อสังเกตและข้อคิดเห็นต่อประเด็นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ดังนี้

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ นับเป็นอีกกลไกหนึ่งในระบบที่จำเป็นต้องมีเพื่อใช้แก้ไขหนี้ที่มีปัญหา แม้จะมีบางฝ่ายมองว่าการปรับโครงสร้างหนี้จะช่วยแก้ไขหนี้ที่มีปัญหาในสัดส่วนที่ไม่สูง

นัก แต่การปรับโครงสร้างหนี้หากสำเร็จจะเปิดโอกาสให้มีการลดหนี้ที่มีปัญหาของสถาบันการเงินในระบบลง และให้โอกาสต่อลูกหนี้ที่มีศักยภาพเพื่อจะสามารถทำธุรกิจต่อไปได้

การเกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเร็วของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หรือการที่เกณฑ์ดังกล่าวสามารถนำมาใช้ได้จริงในเชิงปฏิบัตินั้น นอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ลูกหนี้และเจ้าหนี้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้แล้ว ก็คาดว่าจะสามารถส่งผลดีที่สำคัญยิ่งให้เกิดขึ้นแก่ประเทศโดยรวม ในแง่ของความเชื่อมั่นในสายตาของนักลงทุนต่างชาติที่จะมีมากขึ้น ซึ่งอาจเชื่อมโยงและนำไปสู่การไหลเข้าของเม็ดเงินเสริมสภาพคล่องแก่ระบบในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งความมีเสถียรภาพของค่าเงินในประเทศได้ในที่สุด

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เช่นสัญญาเจ้าหนี้ : หนูนปรับโครงสร้างหนี้...สู่วิถีฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทย สรุปได้ว่า การปรับโครงสร้างหนี้ซึ่งถูกคาดหวังว่าจะเป็นกลไกในการช่วยลด NPL ของสถาบันการเงิน ยับยั้งการล่มสลายของธุรกิจ และเป็นหนทางอันนำไปสู่การพลิกฟื้นของภาวะเศรษฐกิจในประเทศได้ในที่สุดนั้น แม้ว่าจะได้รับการส่งเสริมผลักดันอย่างต่อเนื่องจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แต่ทั้งนี้หากนับจากจุดที่มีการออกประกาศหลักเกณฑ์ปรับโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทยในวันที่ 2 มิถุนายน 2541 จวบจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นเวลาเกือบ 1 ปี จะเห็นได้ว่ายังไม่ปรากฏความคืบหน้าที่ชัดเจนแต่อย่างใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในระบบ (สินเชื่อก้างชำระเกิน 3 เดือน) มูลหนี้ในกลุ่มเป้าหมาย 200 รายที่มีการจัดการแล้วเสร็จเพียง 56 ราย รวมถึงส่วนที่สถาบันการเงินรายงานเข้ามา ซึ่งมีมูลหนี้ที่ปรับโครงสร้างสำเร็จแล้วรวม 187,372 ล้านบาท จึงถือได้ว่ายังห่างไกลกันอยู่มาก กระนั้นก็ดี แนวโน้มในการปรับโครงสร้างหนี้ นับจากนี้ น่าจะมีโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้นได้ เนื่องจากเมื่อเร็วๆ นี้สัญญาในค่านบวกที่ถือว่ามียุทธศาสตร์อย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนกระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ ปรากฏให้เห็นถึงความเป็นไปได้ที่ชัดเจนขึ้นมาก อันได้แก่

- 1) การผ่านกฎหมายเศรษฐกิจที่สำคัญจำนวน 8 ใน 11 ฉบับของวุฒิสภา โดย 5 ใน 8 ฉบับดังกล่าว ผ่านการพิจารณาของทั้ง 2 สภาโดยสมบูรณ์แล้ว ซึ่งรวมถึงร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (บังคับคดี) ที่คาดว่าจะประกาศใช้เป็นกฎหมายได้เร็วๆ นี้ ซึ่งน่าจะช่วยส่งผลในเชิงจิตวิทยาต่อลูกหนี้ ในลักษณะที่จะช่วยให้ลูกหนี้อินยอมที่จะเข้าร่วมเจรจากับทางเจ้าหนี้มากขึ้น ซึ่งก็น่าจะร่นระยะเวลาการเจรจาในการปรับโครงสร้างหนี้ โดยเฉพาะจากทางฝั่งของลูกหนี้จากเดิมได้มาก และในภาวะการณ์ที่ strategic NPL เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ การผ่านกฎหมายดังกล่าว ก็น่าจะช่วยสกัดกั้นการเติบโตของ NPL ได้อีกทางหนึ่งด้วยเช่นกัน และ

2) ร่างสัญญาระหว่างเจ้าหนี้ (Inter creditor agreement) ซึ่งในที่สุดเมื่อวันที่ 19 มีนาคมที่ผ่านมา 65 สถาบันการเงินก็ได้ร่วมลงนามในสัญญาดังกล่าวแล้ว โดยมีเพียงสถาบันการเงินต่างชาติ 4-5 รายเท่านั้น ที่ยังไม่ได้ร่วมลงนาม เนื่องจากยังต้องรองคำอนุมัติจากสำนักงานใหญ่ของประเทศนั้นๆก่อน อาทิ คอยซ์แบงก์ เดรสเนอร์แบงก์ เป็นต้น พร้อมกันนั้นเห็นว่า หากมีความพร้อมในประเด็นต่างๆดังต่อไปนี้ ก็น่าจะช่วยให้การปรับโครงสร้างหนี้เป็นไปได้ด้วยดียิ่งขึ้น

3) ประเด็นความพร้อมทางด้านเจ้าหนี้ของสถาบันการเงินในด้านต่างๆที่สำคัญได้แก่

1. ความพร้อมทางด้านเงินกองทุนของสถาบันการเงินเจ้าหนี้ที่จะทำการปรับโครงสร้างหนี้ด้วยเหตุที่ในกระบวนการของการปรับโครงสร้างหนี้ สถาบันการเงินเจ้าหนี้จะต้องมีการตัดส่วนสูญเสียบางส่วนที่เกิดขึ้นจากการทำการ TDR แต่เนื่องจากภาวะการณ์ในปัจจุบันยังคงบ่งบอกให้เห็นได้ถึงสภาพปัญหาความไม่เพียงพอของเงินกองทุนของบรรดาสถาบันการเงินในระบบที่ยังไม่ถูกสะสางให้แล้วสิ้น ดังนั้นจึงอาจถือเป็นข้อจำกัดสำคัญอีกประการที่ทำให้กลไกการปรับโครงสร้างหนี้ไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่

2. ความพร้อมของบุคลากรในฝ่ายของสถาบันการเงินเจ้าหนี้ และตัวแทนทางการในส่วนของการดูแลการปรับโครงสร้างหนี้จังหวัด โดยเฉพาะสถาบันการเงินควรให้ความสำคัญต่อภารกิจในการปรับโครงสร้างหนี้อย่างจริงจัง ทั้งในแง่การจัดตั้งหน่วยงานแยกต่างหากขึ้นมาให้มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจเฉพาะในเรื่องการปรับโครงสร้างหนี้เป็นพิเศษ ตลอดจนได้ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของตนเองไม่เฉพาะแต่ส่วนกลาง แต่ลึกลงไปในระดับสาขาให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในกระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ และมีอำนาจในการควบคุมจัดการให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ความพร้อมในประเด็นข้อกำหนดในการแปลงหนี้เป็นทุนอันเกิดจากการปรับโครงสร้างหนี้ ซึ่งตามหลักกฎหมายของไทยยังคงห้ามมิให้มีการหักกลบบหนี้ระหว่างหนี้สินบริษัทกับค่าหุ้นนั้น การแก้ไขยังไม่คืบหน้าเท่าที่ควร โดยเรื่องดังกล่าวยังคงติดอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาของคณะกรรมการของกระทรวงพาณิชย์

ประเด็นทางด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษี เนื่องจากการปรับโครงสร้างหนี้มีปัญหาของระบบสถาบันการเงิน คงเป็นไปได้ที่จะแล้วเสร็จทั้งหมดภายในกรอบเวลาที่กรมสรรพากรกำหนดไว้ในการใช้สิทธิทางภาษีเดิมภายในสิ้นปี 2542 ดังนั้น หากทางการต้องการเร่งผลักดันให้

กลไกการปรับโครงสร้างหนี้ขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่อง ก็คงต้องขยายระยะเวลาในการให้แรงจูงใจทางด้านภาษีในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ออกไปจากเดิม

สุรพล ไหลมี (2539) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ทำให้เกิดดอกเบี้ยค้างรับของเงินกู้ประจำ : กรณีศึกษารณาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขานนทบุรีเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดดอกเบี้ยค้างรับของเงินกู้ประจำของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขานนทบุรี โดยทำการศึกษาจากกลุ่มลูกหนี้เงินกู้ประจำที่ค้างชำระดอกเบี้ยตั้งแต่ 1 งวดขึ้นไประหว่างปี 2536-2537 รวม 53 รายของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขานนทบุรี ผลจากการศึกษาพบว่ากลุ่มลูกหนี้ที่มีปัญหาค้างชำระดอกเบี้ยส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี กลุ่มลูกหนี้ส่วนใหญ่ประกอบกิจการส่วนตัว เป็นผู้มียาได้อยู่ในระดับ 10,000-30,000 บาท และส่วนใหญ่ได้รับสินเชื่อเงินกู้ประจำเพื่อที่อยู่อาศัย และได้รับเงินกู้ไม่เกิน 500,000 บาท สำหรับปัจจัยที่ทำให้เกิดดอกเบี้ยค้างรับของลูกหนี้เงินกู้ประจำพบว่า กลุ่มลูกหนี้ส่วนใหญ่เห็นว่า ภาวะเศรษฐกิจเป็นปัจจัยภายนอกที่ทำให้เกิดดอกเบี้ยค้างรับของเงินกู้ประจำมากที่สุด รองลงมาคือการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล และการเกิดภัยธรรมชาติตามลำดับ ส่วนปัจจัยภายในนั้นคือ อัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดดอกเบี้ยค้างรับของลูกหนี้เงินกู้ประจำมากที่สุด รองลงมาคือ เงื่อนไขของการชำระหนี้ และการปล่อยสินเชื่อโดยไม่มีประกันที่ดี ส่วนปัจจัยทางด้านตัวลูกหนี้ กลุ่มลูกหนี้ส่วนใหญ่เห็นว่าการใช้เงินผิดวัตถุประสงค์เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดดอกเบี้ยค้างรับมากที่สุดของลูกหนี้เงินกู้ประจำ รองลงมาคือการใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย และการทำการค้าเกินตัว แนวทางการเลือกปฏิบัติของลูกหนี้เงินกู้ประจำในการแก้ไขดอกเบี้ยค้างรับ เมื่อไม่สามารถชำระหนี้ได้นั้น กลุ่มลูกหนี้ส่วนใหญ่จะติดต่อธนาคารเพื่อบอกสาเหตุของการไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ และขอคำแนะนำจากธนาคารเกี่ยวกับภาระหนี้ที่มีอยู่ นอกจากนี้ลูกหนี้ยังต้องการให้ธนาคารติดตามลูกหนี้เพื่อให้เห็นสภาพธุรกิจที่แท้จริง หากลูกหนี้ถูกธนาคารดำเนินคดีในชั้นบังคับคดี โดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินแล้วปรากฏว่ามีมูลค่าน้อยกว่าภาระหนี้ที่ลูกหนี้มีอยู่ กลุ่มลูกหนี้ส่วนใหญ่ต้องการที่จะขอผ่อนชำระหนี้ที่เหลือมากกว่าให้ธนาคารยึดทรัพย์สินอื่นๆอีก

นเรศวร สุทธิศิลป์ (2539) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อหนี้จัดชั้นของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อหนี้จัดชั้นของธนาคารพาณิชย์ จากข้อมูลประชากรตัวอย่าง 461 ราย ในปี 2538 ซึ่งประกอบด้วยลูกหนี้ที่มีวงเงินกู้ต่ำกว่า 7 ล้านบาท 269 ราย กลุ่มลูกหนี้ที่มีวงเงินกู้ระหว่าง 1-5 ล้านบาท 173 ราย และลูกหนี้ที่มีวงเงินกู้ตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป 19 ราย จากการศึกษาพบว่า ลูกหนี้ขาดประสิทธิภาพและมีความรู้ในการบริหาร

ธุรกิจที่กู้ยืมเงิน ไปลงทุนไม่ดีพอ ดังนั้นจึงมีผลกระทบต่อรายได้ตอบแทนจากการลงทุนซึ่งมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้คืนได้ นอกจากนั้นลูกหนี้ยังปิดบังข้อมูลที่แท้จริงต่อธนาคารทำให้เมื่อเกิดปัญหาต่อธุรกิจนั้นๆแล้ว ธนาคารไม่สามารถติดตามช่วยแก้ไขปัญหาให้ได้ ประกอบกับลูกหนี้มีหนี้ภายนอกระบบธนาคารที่เสียดอกเบี้ยในอัตราสูงและมุ่งชำระหนี้เหล่านั้นก่อน จึงเป็นผลกระทบต่อวงจรมุขเวียนของเงินในระบบธนาคาร และทำให้ธุรกิจยิ่งซบเซาและขาดสภาพคล่องมากยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่าเพราะสาเหตุของการใช้เงินที่ผิดวัตถุประสงค์โดยลูกหนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ค้ำประกันพบว่าหลักทรัพย์บางประเภทเกิดปัญหาการเสื่อมสภาพและราคาตกต่ำ และเมื่อการชำระหนี้คืนมีการยืดระยะเวลาออกไป จึงยิ่งทำให้มูลค่าหลักทรัพย์ใกล้เคียงกับภาระหนี้มากขึ้น และในส่วนที่เกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหาภัยธรรมชาติก็เป็นอุปสรรคและปัญหาสำคัญที่ไม่เอื้อต่อการจำหน่ายผลผลิตที่ทำให้ผู้ลงทุนเกิดรายได้ที่เพียงพอชำระหนี้คืนได้

ทวิตยา นุศยรัตน์ (2541) ศึกษาเรื่องการบริหารด้านสินเชื่อเพื่อการลดความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงในการให้บริการทางด้านสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ และเพื่อหาวิธีการบริหารสินเชื่อเพื่อลดความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ ตลอดจนเพื่อศึกษาถึงปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขเพื่อลดความเสี่ยงในการให้สินเชื่อธนาคารพาณิชย์ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรตัวอย่างรวม 400 ราย ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มลูกหนี้ของธนาคาร 300 ราย และกลุ่มที่เกี่ยวข้องทางด้านสินเชื่อของธนาคาร 100 ราย โดยได้นำตัวแปรที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสี่ยงในการให้สินเชื่อของธนาคารมาทำการศึกษาโดยวิเคราะห์ด้วยการแบ่งกลุ่มลูกหนี้ตามคุณภาพหนี้เป็น 6 กลุ่มเรียงลำดับลูกหนี้ที่มีคุณภาพหนี้ดีที่สุดไปจนถึงเลวสุด จากการศึกษาพบว่า

1. การติดตามหนี้ไม่มีคุณภาพนั้น เนื่องมาจากลูกหนี้ไม่มีประสบการณ์และขาดความรู้ความสามารถในการบริหารธุรกิจของตน นอกจากนี้ปัญหาภายในครอบครัวเนื่องจากการหย่าร้างก็มีผลต่อการชำระหนี้ของลูกหนี้ ประกอบกับสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันลูกหนี้ประสบปัญหาทางการเงินมีรายได้ลดลง และมีหนี้สินภายนอกซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าธนาคาร ทำให้ลูกหนี้มุ่งชำระหนี้ภายนอกก่อน ทั้งยังไม่ให้ความร่วมมือในการชำระหนี้หรือแก้ไขหนี้ เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญของภาระหนี้ที่มีกับธนาคาร
 2. ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ค้ำประกัน จากการศึกษาพบว่าหลักประกันบางประเภทมีปัญหามาเนื่องจากไม่มีสภาพคล่อง และเป็นหลักประกันที่มีราคาใกล้เคียงกับภาระหนี้
- ในการพิจารณาอำนวยการสินเชื่อจะต้องระมัดระวังรอบคอบ โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์สินเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนตัวของลูกหนี้ สภาพคล่อง และเงินทุนของลูกหนี้ ซึ่งมีผลต่อความ

สามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ เพราะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพหนี้และสภาพคล่องของธนาคาร ในเรื่องของหลักประกันจะต้องเป็นหลักประกันที่มีสภาพคล่องสูง ไม่เสื่อมสภาพเร็ว เพราะถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยลดความเสี่ยง และให้ความเชื่อมั่นให้แก่ธนาคารกรณีเกิดหนี้มีปัญหา และฟ้องร้องดำเนินคดี นอกจากนี้แล้วการอำนวยการสินเชื่อจะต้องมีการควบคุมติดตามหนี้อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้หนี้ที่มีคุณภาพมากที่สุด

2.2 ขอบเขตของการศึกษา และวิธีการศึกษา

2.2.1 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาถึงนโยบายและวิธีการปรับโครงสร้างหนี้ของกบส. สำนักงานเชียงใหม่ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคจากการนำเอามาตรการการปรับโครงสร้างหนี้มาใช้ และศึกษาถึงประสิทธิผลของมาตรการการปรับโครงสร้างหนี้ของกบส.สำนักงานเชียงใหม่ ซึ่งเป็นสำนักงานหนึ่งอยู่ในภาคเหนือตอนบน อันประกอบด้วยสาขาเดิมของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การจำกัด (มหาชน) ที่อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน รวม 11 สาขา คือ สาขาท่าแพ สาขาตลาดสดต้นลำไย สาขาประจวบเชียงใหม่ สาขาประตูช้างเผือก สาขาสันป่าข่อย สาขาซอยแก้วนครรัฐ สาขาพร้าว สาขาฝาง สาขาลำพูน สาขาซอยนิคมลำพูน และสาขาป่าซาง ซึ่งปัจจุบันถูกทางการสั่งปิดกิจการเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2541 และเปิดเป็น กบส. สำนักงานเชียงใหม่ ตั้งอยู่เลขที่ 282-4 ถนนท่าแพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยจะนำเอาหนี้ของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การจำกัด (มหาชน) ทั้ง 11 สาขามาบริหาร

ภายใต้ขอบเขตของการศึกษา กบส. ได้กำหนดลักษณะของลูกหนี้เพื่อจัดระดับ (Classify) เป็น 5 เกรดหรือ 5 ประเภทคือ

ลูกหนี้ เกรด A หมายถึง ลูกหนี้ที่สามารถผ่อนชำระหนี้ได้ตามปกติสม่ำเสมอทุกเดือน ก่อนที่จะนำมาตรการการปรับโครงสร้างหนี้มาใช้ หรือหลังจากการนำเอามาตรการการปรับโครงสร้างหนี้มาใช้แล้ว และลูกหนี้เกรดนี้มีความสามารถที่จะ Refinance ไปยังสถาบันการเงินอื่นได้

ลูกหนี้ เกรด B หมายถึง ลูกหนี้ที่สามารถผ่อนชำระได้ตามปกติสม่ำเสมอ แต่จะมีการผัดผ่อนในบางเดือนก่อนที่จะนำมาตรการการปรับโครงสร้างหนี้มาใช้ หรือหลังจากการนำเอามาตรการการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มาใช้แล้ว และเมื่อมีการเร่งรัดติดตามทวงถามก็สามารถชำระได้

ลูกหนี้ เกรด C หมายถึง ลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระหนี้ แต่กิจการยังมีอนาคต ก่อนที่จะนำมามาตรการการปรับโครงสร้างหนี้มาใช้ หรือหลังจากการนำเอามาตรการการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มาใช้แล้ว และลูกหนี้ยังมีศักยภาพเพียงพอที่จะทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้เหมาะสม และสามารถที่จะชำระต่อไปได้ตามเงื่อนไข หรือสามารถที่จะ Refinance ไปยังสถาบันการเงินอื่นได้

ลูกหนี้ เกรด D หมายถึง ลูกหนี้ที่ไม่มีความสามารถชำระหนี้ และกิจการไม่มีอนาคต ก่อนที่จะนำมามาตรการการปรับโครงสร้างหนี้มาใช้ หรือหลังจากการนำเอามาตรการการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มาใช้แล้ว แต่ลูกหนี้ยังพอที่จะเจรจาประนีประนอม และพร้อมที่จะให้อोनหลักประกันหรือหลักทรัพย์อื่นชำระหนี้

ลูกหนี้ เกรด E หมายถึง ลูกหนี้ที่ไม่มีความสามารถชำระหนี้ และไม่สามารถเจรจาประนีประนอมได้ต้องใช้มาตรการตามกฎหมายดำเนินคดีเพื่อบังคับหลักประกันมาชำระหนี้ ก่อนที่จะนำมามาตรการการปรับโครงสร้างหนี้มาใช้ หรือหลังจากการนำเอามาตรการการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มาใช้แล้ว

(การจัดแบ่งประเภทลูกหนี้ในความรับผิดชอบของ กบส. สำนักงานเชียงใหม่, ที่ฝนค. 4007/2542)

ภาระหนี้ของ กบส. สำนักงานเชียงใหม่ ณ วันที่ 1 มกราคม 2542 ซึ่งรับโอนมาจากธนาคารกรุงเทพฯพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) รวมทั้งหมดจำนวน 2,974 ล้านบาท มีจำนวน 3,519 ราย

เกรดลูกหนี้จะมีการปรับเปลี่ยนทุกๆไตรมาส (3 เดือน) ลูกหนี้เกรด A,B สามารถเปลี่ยนเป็นลูกหนี้เกรด C ได้ และลูกหนี้เกรด C ก็สามารถเปลี่ยนเป็น A,B หรือ D ได้เช่นกัน สาเหตุเกิดจากการผ่อนชำระหนี้ของลูกหนี้ ลูกหนี้เกรด A,B เป็นลูกหนี้ที่มีการผ่อนชำระสม่ำเสมอ เมื่อขาดการผ่อนชำระ ไม่สามารถผ่อนชำระต่อไปได้ ก็จะปรับเปลี่ยนเป็นลูกหนี้เกรด C ได้ ในขณะเดียวกัน ถ้าลูกหนี้เกรด C เมื่อใช้มาตรการการปรับโครงสร้างหนี้ และชำระเป็นปกติเป็นประจำทุกๆเดือน หรือเว้นไปบางเดือน แต่ก็ยังมีการผ่อนชำระ จะถูกปรับเปลี่ยนเป็นเกรด A หรือ B ได้เช่นกัน

ดังนั้นเกรดลูกหนี้จึงสามารถปรับเปลี่ยนได้ทุกๆไตรมาสตามความสามารถผ่อนชำระของลูกหนี้ หรือจากการติดตามของเจ้าหน้าที่ติดตามหนี้ ลูกหนี้เกรด A เป็นลูกหนี้ที่มีการชำระเป็นปกติทุกเดือน แต่เกรด B อาจจะขาดส่งบางเดือน ฉะนั้นจึงจัดรวมอยู่ในเกรดหรือประเภทเดียวกันได้

2.2.2 วิธีการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ทาง คือข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมจากประชากรตัวอย่างซึ่งจัดแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 คือ พนักงานของ กบส. ที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ติดตามเรียกเก็บหนี้ของ กบส. สำนักงานเชียงใหม่ ปัจจุบันมีจำนวนรวมทั้งหมด 35 คน ซึ่งในกรณีศึกษาค้นคว้านี้จะใช้แบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นสอบถามทั้ง 35 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 100 แบบสอบถามที่ใช้สำหรับพนักงานเหล่านี้จะแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่งถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของลูกหนี้ ส่วนที่สองถามเกี่ยวกับปัญหาที่พนักงานประสบในการติดตามเรียกเก็บหนี้

กลุ่มที่ 2 คือ ลูกหนี้ที่เป็นหนี้ กบส. ซึ่งได้รับโอนมาจากธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยการ จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีมูลหนี้รวม 2,974 ล้านบาท จำนวน 3,519 ราย แบ่งตามเกรดหรือประเภทลูกหนี้ดังนี้

ลูกหนี้เกรด A, B มีจำนวนหนี้รวม	246	ล้านบาท จำนวน	444	ราย
ลูกหนี้เกรด C มีจำนวนหนี้รวม	558	ล้านบาท จำนวน	1,094	ราย
ลูกหนี้เกรด D มีจำนวนหนี้รวม	796	ล้านบาท จำนวน	649	ราย
ลูกหนี้เกรด E มีจำนวนหนี้รวม	1,374	ล้านบาท จำนวน	1,332	ราย
รวม	2,974	ล้านบาท รวม	3,519	ราย

แบบสอบถามที่ใช้สำหรับลูกหนี้ กบส.สำนักงานเชียงใหม่แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่งถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของลูกหนี้ ส่วนที่สองถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้

ในการศึกษาค้นคว้านี้จะศึกษาเกี่ยวกับประวัติ ข้อคิดเห็น และทัศนคติที่ลูกหนี้มีต่อการใช้มาตรการการปรับโครงสร้างหนี้ของ กบส. และนโยบายในการติดตามเรียกเก็บหนี้ของ กบส. โดยจะทำการสุ่มตัวอย่างประชากรเพื่อเป็นตัวแทนของประชากรทั้ง 3,519 ราย มาเพียงบางส่วน เนื่องจากว่าจำนวนลูกหนี้ทั้งหมดมีมากเกินไปที่จะสามารถสอบถามได้ครบภายในกำหนดเวลาที่ค่อนข้างจำกัด ดังนั้นจึงเลือกวิธีโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากลูกหนี้ในแต่ละเกรดๆละ 25 ราย รวมทั้งหมด 100 ราย โดยลูกหนี้เกรด E นั้น เนื่องจากเป็นลูกหนี้ที่อยู่ในระหว่างดำเนินคดีตามกฎหมาย จึงไม่สามารถเก็บประชากรตัวอย่างมาทำการศึกษาในครั้งนี้ได้ เพราะฉะนั้นลูกหนี้จำนวน 100 รายที่สุ่มมาได้จึงเป็นลูกหนี้เกรด A ถึง D เท่านั้น

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากสถิติข้อมูลที่ฝ่ายวางแผนและนโยบายของ กบส. ได้จัดเก็บรวบรวมไว้ โดยจะนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาค้นคว้านี้เป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นตั้งแต่เดือนมกราคมถึง

ธันวาคม 2542 มาใช้เพื่อการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะเกี่ยวกับจำนวนหนี้ จำนวนลูกหนี้ มูลหนี้หรือรายได้ที่เก็บได้จากการติดตามเรียกเก็บหนี้ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานติดตามเรียกเก็บหนี้และเกี่ยวกับการใช้มาตรการการปรับ โครงสร้างหนี้ โดย กบส. สำนักงานเชียงใหม่

2.3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ จะนำเอาวิธีการทางสถิติ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาเป็นเครื่องมือเพื่อศึกษาวิเคราะห์ดังนี้

2.3.1 การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ทำการวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม พนักงานติดตามเรียกเก็บหนี้และลูกหนี้ของ กบส.สำนักงานเชียงใหม่

2.3.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบหาอัตราส่วนของต้นทุนหน่วยท้ายต่อผลผลิตหน่วยท้าย (Marginal Cost – Marginal Product :MC/MP) เพื่อหาประสิทธิภาพจากการใช้มาตรการการปรับ โครงสร้างหนี้ของ กบส.สำนักงานเชียงใหม่

ประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึงการที่ดำเนินโครงการหรืองานอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว และปรากฏว่าผลที่เกิดขึ้น (outcomes) หรือผลผลิตที่เกิดขึ้น (outputs) ณ ระดับหนึ่งระดับใดที่เป็น เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีการใช้ทรัพยากร (resources) หรือปัจจัยนำเข้า (input) มากน้อยเพียงใด ถ้าใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้าในการดำเนินการโครงการหรืองานใคน้อยที่สุด และผลที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ การดำเนินโครงการนั้น จะมีประสิทธิผลสูงสุด ในการพิจารณาโครงการ โดยใช้หลักการวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผล โดยหลักการแล้วจะกำหนดให้ผลผลิตหรือผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการคงที่ในระดับอย่างน้อยที่ยอมรับได้เสียก่อน แล้วจึงพิจารณาว่าต้องใช้ปัจจัยนำเข้าเป็นเงินเท่าไร ลักษณะของโครงการที่ใช้ในหลักการวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผลส่วนใหญ่จะเป็น โครงการที่ไม่สามารถจะ ประเมินค่าของผลตอบแทนของการดำเนินการโครงการเป็นตัวเลขได้อย่างชัดเจน ซึ่งอาจจะเป็น โครงการด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความมั่นคง และโครงการอื่นๆก็ได้ เช่น โครงการรณรงค์ ให้ประชาชนร่วมมือในการวางแผนครอบครัว โครงการสาธารณสุขที่มีเป้าหมายการให้บริการ ด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน โครงการด้านการศึกษาที่มีเป้าหมายการเพิ่มพูนความรู้ และมี พัฒนาความสามารถของประชาชนให้สูงขึ้น หรือโครงการด้านความมั่นคงแห่งชาติที่มีเป้าหมาย การสร้างความแข็งแกร่งให้กับกองทัพด้วยการจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัย เป็นต้น การวิเคราะห์โครงการ โดยหลักต้นทุนและประสิทธิผลสามารถดำเนินการได้หลายวิธี ได้แก่ การวิเคราะห์โครงการโดยหลักประสิทธิผลคงที่ (Cost – Effectiveness) หลักต้นทุนคงที่หรือหลักประ

สิทธิภาพสูงสุด (Effectiveness - Cost Ratio) หลักเปรียบเทียบหน่วยสุดท้าย (Marginal Comparison) และหลักเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายต่อปีที่เท่ากัน (Equivalent Annual Costs) (สมศักดิ์ มีทรัพย์หลาก, 2538)

เกณฑ์ในการเลือกประสิทธิภาพที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือทำการวิเคราะห์ครั้งนี้ จะเลือกวิธีการวิเคราะห์ในรูปแบบต้นทุนค่าใช้จ่าย-ประสิทธิภาพ (Cost-Effectiveness) มาพิจารณาร่วมกัน เนื่องจากค่าของประสิทธิภาพวัดออกมาเป็นตัวเงินไม่ได้ แต่จะวัดออกมาในรูปของการกระทำนามธรรม และในกรณีศึกษาครั้งนี้จะเลือกเอาเกณฑ์ที่นำมาใช้วัดประสิทธิภาพที่ก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนจากความมุ่งหมายน้อยที่สุด และครอบคลุมสิ่งที่ต้องการจะวัดมากที่สุด โดยจะนำเอาวิธีการเปรียบเทียบหน่วยท้ายหรือหน่วยเพิ่ม (Marginal Comparison) (วีระพล สุวรรณันต์, 2524) และวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละด้านด้วยสถิติขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความถี่ และสถิติอื่นๆที่เหมาะสม และนำผลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์มาอธิบายโดยใช้ตารางประกอบ

สูตรที่ใช้ในการคำนวณเพื่อหาค่าประสิทธิภาพ

$$\text{ประสิทธิภาพ (Effectiveness)} = \frac{\text{ต้นทุนหน่วยสุดท้าย (Marginal Cost : MC)}}{\text{ผลผลิตหน่วยสุดท้าย (Marginal Product : MP)}}$$

สำหรับกรณีศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดความหมายของตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎีที่นำมาใช้คือ

- คำว่าผลผลิตให้หมายถึงรายได้ที่ กบส. ได้จากการเรียกเก็บหนี้ได้
- คำว่าต้นทุนให้หมายถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานปรับ โครงสร้างหนี้และติดตามเรียกเก็บหนี้ของ กบส.

โดยกำหนดให้

ต้นทุนหน่วยสุดท้าย (Marginal Cost : MC) ได้จากค่าใช้จ่ายในการใช้มาตรการการปรับโครงสร้างหนี้ของ กบส. และการติดตามเรียกเก็บหนี้ของ กบส. ที่เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในเดือนถัดไป ไปด้วยค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในเดือนที่อยู่เหนือขึ้นไป หรือกำหนดให้เป็น $C_n - C_{n-1}$ โดย C_n คือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในเดือนถัดไป และ C_{n-1} คือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นใน เดือนที่อยู่เหนือขึ้นไป

ผลผลิตหน่วยสุดท้าย (Marginal Product : MP) ประเมินได้จากรายได้ที่ได้จากการใช้มาตรการการปรับ โครงสร้างหนี้ ติดตามเรียกเก็บหนี้โดยพนักงานของ กบส. สำนักงานเชียงใหม่ที่เป็น

รายได้ที่เกิดขึ้นในเดือนถัดไปลบด้วยรายได้ในเดือนที่อยู่เหนือขึ้นไป หรือกำหนดให้เป็น $P_n - P_{n-1}$ โดย P_n คือรายได้ที่เกิดขึ้นในเดือนถัดไป และ P_{n-1} คือรายได้ที่เกิดขึ้นในเดือนที่อยู่ก่อนหน้า

2.3.3 การหาค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่อย่างง่าย (Simple Moving Average)

การวิเคราะห์จะทำให้ทราบว่าเป้าหมายของ กบส. ที่ได้ตั้งเอาไว้ในปี 2542 นั้น จะบรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตั้งเอาไว้หรือไม่ เช่น ถ้าหากว่าไม่สามารถเรียกเก็บหนี้ได้ตามเป้าหมายในปี 2542 จะต้องใช้เวลาขยายออกไปอีกกี่เดือนถึงจะเรียกเก็บหนี้ได้ตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้

โดยนำเอาค่าที่เกิดขึ้นจริงในอดีต (Observed Value) จำนวนหนึ่ง ในกรณีศึกษาครั้งนี้ก็คือ ค่าที่เกิดขึ้นใน 12 เดือนที่ผ่านมาตั้งแต่เดือนมกราคมถึงธันวาคม 2542 มาทำการเฉลี่ยแล้วกำหนดขึ้นเป็นค่าประมาณการ (Expected Value) สำหรับในเดือนถัดๆไป

การที่เรียกว่าค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่เนื่องจากการหาค่าเฉลี่ยที่ต้องหาค่าเฉลี่ยใหม่เมื่อมีข้อมูลใหม่เข้ามา 1 ค่า และตัดข้อมูลเก่าที่สุดออกไป 1 ค่า (เสถียร ศรีบุญเรือง, 2542)

$$\text{กำหนดให้} \quad S_t = \frac{Y_t + Y_{t-1} + \dots + Y_{t-k+1}}{K}$$

โดยที่ S_t	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ ณ ช่วงเวลา t
K	หมายถึง	จำนวนข้อมูลที่นำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย
Y_t	หมายถึง	รายได้หรือผลตอบแทนในปีที่ t

ในการวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติในข้อ 2.3.2 และ 2.3.3 ที่กล่าวข้างต้นจะใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้คือ

1. รายได้หรือผลตอบแทน (Benefit Product) ได้แก่ มูลหนี้หรือรายได้ที่เรียกเก็บได้ในแต่ละเดือน ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงธันวาคม 2542 รวม 12 เดือน
2. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้และเพื่อติดตามเรียกเก็บหนี้ (Cost) ในแต่ละเดือนแยกตามการเงิน ได้แก่
 - 2.1 ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) มีดังนี้

- เงินเดือนพนักงาน (Salaries Office)
- เงินประกันสังคมสำหรับพนักงาน (Social Security)
- ค่ารักษาพยาบาล (Medical Fee for Staff)

- เงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพที่บริษัทฯ จ่ายให้พนักงาน (Staff Providence Fund)
- ค่าเช่าอาคาร (Building Rental)
- ค่าเบี้ยประกันยานพาหนะ (Vehicle Insurance)
- ค่าภาษี ค่าธรรมเนียมต่างๆเกี่ยวกับยานพาหนะ (Tax & License Fee)
- ค่าเช่าทรัพย์สินรวมทั้งค่าเช่าอุปกรณ์สำนักงาน (Equipment Rent)
- ค่าใช้จ่ายในการรักษาความปลอดภัย (Protecting Expense)

2.2 ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนผันแปร (Variable Cost) มีดังนี้

- ค่ารักษาพยาบาลสำหรับพนักงาน (Medical Fee for Staff)
- ค่าใช้จ่ายอื่นๆเกี่ยวกับพนักงาน (Others Welfare)
- ค่าใช้จ่ายซ่อมแซม บำรุงรักษาอาคาร (Building Repair)
- ค่าไฟฟ้า น้ำประปา (Water, Light Power)
- ค่าใช้จ่ายซ่อมแซม บำรุงยานพาหนะ (Vehicle Repair & Maintenance)
- ค่าน้ำมันยานพาหนะ (Vehicle Fuel)
- ค่าโฆษณาส่งเสริม (Advertising & Promotion)
- ค่าขนส่ง ค่าระวาง (Carriage & Freight)
- ค่าไปรษณียากร (Postage & Telegram)
- ค่าโทรศัพท์ (Telephone & Radiophone)
- ค่าธรรมเนียมในการโอนเงิน (Remittant Charge)
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องเขียนแบบพิมพ์ (Stationary & Printing)
- ค่าภาษี ค่าธรรมเนียมต่างๆ (Tax- Other Fee)
- ค่าอากรแสตมป์ (Revenue Stamp)
- ค่าหนังสือพิมพ์ ตำราวิชาการต่างๆ (Books & Publications)
- ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (Travelling Expense)
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับฟิล์ม ล้างรูป อัดรูป (Photograph Expense)
- ค่าใช้จ่ายในการศึกษา (Education)
- ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด (Miscellaneous)

ด้วยการใช้ทฤษฎีและวิธีการทางสถิติที่กล่าวไว้ข้างต้น รวมทั้งการใช้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ มาทำการศึกษาวิเคราะห์ ได้ผลจากการศึกษาในบทที่ 4